

Undervisningsministeriet
Afdelingen for grundskole og folkeoplysning
Kontoret for fagernes mål og indhold
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Den 31.oktober 2005
J.nr. 2002/5000/001*9/ABC/LH

Høring over forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (styrket evaluering og anvendelse af nationale test som pædagogisk redskab samt obligatoriske prøver mv.)

Foreningens høringssvar er opdelt i 2 afsnit: et vedr. obligatoriske nationale test og et vedr. folkeskolens afgangsprøver.

Vedr. obligatoriske nationale test

Generelle bemærkninger

I følge bemærkningerne fremsættes lovforslaget på baggrund af OECD's anbefaling om en styrkelse af evalueringskulturen. Danmarks Lærerforening støtter ønsket om en styrkelse af evalueringskulturen.

I rapporten "Gør en god skole bedre", som vi udsendte forud for OECD's rapport om grundskolen i 2004, skitserede vi, hvordan folkeskolens centrale parter i fællesskab kunne understøtte et initiativ, der pålagde skolerne en forpligtelse på området. Et forslag som lederen af OECD's reviewteam Peter Mortimore karakteriserede som det mest kvalificerede bud på en samlet udviklingsplan, som han var blevet præsenteret for.

Danmarks Lærerforening finder det derfor beklageligt, at en styrket evalueringskultur i det fremsendte lovforslag i den grad kobles op på anvendelse af nationale test. Som det fremgår af PISA 2003, har anvendelse af nationale test ingen dokumenteret indflydelse på elevernes resultater i undersøgelsen.

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår det, at forslaget er en indsats mod, at en alt for stor gruppe af unge forlader folkeskolen uden brugbare læsefærdigheder. 16,5% af danske 15-årige læser ifølge PISA 2003 på et utilstrækkeligt niveau. Dette tal kan virke højt, men er langt under gennemsnittet i OECD. Kun 8 af de 29 OECD-lande har færre elever i denne gruppe end Danmark. En række lande, der gennemsnitligt er bedre placeret end Danmark, har flere elever i denne gruppe. Det gælder fx Belgien, Frankrig, Japan, Svejs, og USA. Disse lande, som anvender forskellige former for nationale test, opnår ikke bedre læseresultater end Danmark, når det gælder de svageste læsere. Der er således intet belæg for, at nationale test understøtter indsatsen for at forbedre de svageste læsere. Danmarks Lærerforening vil i den sammenhæng henlede opmærksomheden på foreningens forslag om, at de centrale parter om folkeskolen indgår en aftale

om at halvere antallet af dårlige læsere, der forlader skolen i løbet af fem år. Forslaget indeholder en lang række initiativer, der dokumenteret vil kunne styrke elevernes læsekompetencer.

I sin rapport om grundskolen fremhævede OECD lærernes engagement. Som det hedder i anbefaling 284, så er reelle forbedringer afhængige af den energi og ildhu, som lærerne lægger i at inspirere eleverne. I modsætning hertil spiller de andre aktører – ministeren, kommunerne, ja selv forældrene - ifølge OECD kun biroller. Danmarks Lærerforening mener, at en forstærket evalueringskultur fortsat skal bygge på den arbejdsglæde, det engagement, den demokratiske tradition og kvalitet, som OECD konstaterede hos de danske lærere.

Chefen for indikator- og analysedivisionen i OECD, Andreas Schleicher, der har stået for PISA-undersøgelsen fremhæver på baggrund af en samlet analyse af de deltagende lande i PISA 2000, at det ikke er nationale test, men vidensmængden på den enkelte skole og hos den enkelte lærer - som sammen med lærernes mulighed for at træffe egne beslutninger og tage professionelt ansvar – der spiller den afgørende rolle for elevernes udbytte af undervisningen.

En styrket evalueringskultur skal derfor opbygges på den enkelte skole på en måde, der forbedrer lærerens muligheder for at gennemføre en god undervisning.

Danmarks Lærerforening ser forslaget om nationale test som et af flere forslag, der medfører en yderligere central styring og kontrol af folkeskolen. Det er foreningens opfattelse, at forslaget risikerer at svække ansvarligheden og engagementet på den enkelte skole og hos den enkelte lærer.

Danmarks Lærerforening må på det stærkeste advare mod, at den danske folkeskole pålægges en række uafprøvede test. Erfaringerne fra England og Norge skræmmer. Forskningsresultaterne fra det engelske School Effectiveness Program viser sammenfaldende, at undervisningen og den løbende evaluering indskrænkes til de områder, der testes, mens problemerne og frustrationerne, der er fulgt i kølvandet på det norske testprogram er velkendte.

./. Som det også fremgår af vedlagte høringssvar fra Danmarks Matematiklærerforening, så fremgår det af kravspecifikationen i det udsendte udbudsmateriale, at fx problemregning og kommunikation ikke indgår i de nationale test i matematik og kun fire af de otte trinmål indgår i området geometri i 6. klasses test. De nationale test vil således modvirke lovforslagets beskrevne intention om, at den løbende evaluering skal omfatte alle aspekter af elevernes udbytte af undervisningen. Evalueringen af 2005-prøverne i Norge viser, at resultaterne fra adaptive elektroniske test ikke giver den ønskede læringsstøtte.

Danmarks Lærerforening ser meget gerne, at der udvikles en bred vifte af diagnostiske test, som kan give den ønskede læringsstøtte - og som kan supplere lærernes forskellige tilgange til evaluering af den daglige undervisning. Formålet med testene må være, at de kan bruges efter behov til at give et klart overblik over den enkelte elevs styrker og svagheder, således at den fremadrettede indsats kan foregå så målrettet som muligt. Testene skal samtidig bidrage til at sætte fokus på de elever, der har behov for særlig opmærksomhed, således at der kan sættes ind i tide. Test bør fortsat være et arbejdsredskab for læreren i den konkrete undervisningssituation i forhold til den konkrete elev og tolket i forhold til den aktuelle situation.

Danmarks Lærerforening skal på den baggrund anbefale, at de nationale test udgår af det fremsatte forslag om ændring af folkeskoleloven. Foreningen anbefaler, at et tiltag på området i stedet tages afsæt i tilbagemeldingen på OECD's anbefalinger fra oktober 2004 til undervisningsministeren fra

KL, Danmarks Lærerforening, Lederforeningen, Danmarks Skolelederforening, Skole og Samfund og Børne- og Kulturchefforeningen.

I "Folkeskolens svar på OECD's anbefalinger", som blev iværksat på undervisningsministerens initiativ tages forbehold for, at "landsdækkende prøver" gøres obligatoriske for skoler og kommuner. Derimod udtrykker parterne jf. anbefaling 9 enighed om, at diagnostiske test bør indgå i den værktøjskasse med en bred vifte af evalueringsværktøjer, som ministeriet bør stille til rådighed for skolerne.

Specifikke bemærkninger

Som det fremgår af ovenstående anbefaler Danmarks Lærerforening, at forslaget om at indføre et obligatorisk nationalt testprogram grundlæggende revurderes, men har subsidiært følgende bemærkninger til det fremlagte forslag. Det fremhæves gentagne gange, at testene er tænkt som et pædagogisk redskab for læreren. I forhold til denne målsætning, er det helt afgørende, at testen er relevant i forhold til den enkelte elev, og at testen kan gennemføres på et tidspunkt, der er relevant i forhold til lærerens undervisning.

Det bør derfor være muligt for skolelederen at godkende, at der i forhold til enkelte elever anvendes en anden test end den, der er udarbejdet til det pågældende klassetrin. Skolelederen bør eksempelvis kunne godkende, at en specielt dygtig elev i 4. klasse får testen til 6. klasse, eller at en elev med særlige vanskeligheder får testen til 2. klasse. Selv om der er tale om såkaldte adaptive test, vil de ikke kunne rumme det faglige spænd, der er mellem eleverne i nogle klasser. Hvis det klart fremgår om enkelte elever har anvendt en anden test, bør det ikke medføre problemer.

Hvornår i løbet af skoleåret, testen skal gennemføres, bør være op til den enkelte skole. Fastlægges dette fra centralt hold, vil der i flere tilfælde blive tale om, at testen afholdes for testens skyld og ikke for at give læreren et pædagogisk redskab.

Ad nr. 4 om underretning af hjemmet.

Der er i den danske skole en god tradition for dialog mellem skole og hjem. KL fremlagde i begyndelsen af dette skoleår en undersøgelse, der viste, at forældrene lagde stor vægt på den mundtlige dialog med skolen. Det virker derfor fornuftstridigt, at forslaget indebærer, at der skal gives en særskilt skriftlig information om testresultater. Det bliver særligt betænkeligt, hvis den skriftlige information jf. forslag nr. 6, bliver givet så sent på skoleåret, at en mundtlig opfølgning ikke er mulig. Skal testene, som det fremgår af de generelle bemærkninger til lovforslaget, være et led i den løbende evaluering, må resultaterne fra testene indgå som en del af det samlede billede og ikke som et særskilt skriftligt dokument. Testresultaterne kan ikke stå alene.

Ifølge § 13 i den nugældende lov anvendes der ikke karakterer men en verbal beskrivelse af elevernes standpunkt på 1. – 7. klassetrin. Det bør tydeliggøres i forslaget, at dette også gælder tilbagemeldingen på testresultater. Hvis tilbagemeldingen til lærer og forældre er standardiserede elektroniske profiler, indebærer forslaget, at der reelt er indført skriftlig karaktergivning i hele skoleforløbet på de områder, som testene dækker. Testene får dermed karakter af standpunktsprøver i stedet for et pædagogisk redskab for læreren.

Ad nr. 6 om obligatoriske test

Som det fremgår af teksten er udarbejdelsen af de planlagte test sendt i EU-udbud. Lovforslaget indebærer således, at folketetinget skal tage stilling til et testsystem, som ikke er kendt. Danmarks Lærerforening foreslår, at ministeriet får udarbejdet én test, som kan afprøves inden, der lovgives på området.

Foreningen finder det positivt, at den nationale standard, som indgår i regeringsgrundlaget for elevernes faglige tilegnelse, ikke er medtaget i forslaget. Foreningen forventer, at det er udtryk for, at denne idé er bortfaldet, da den knytter sig tæt til det indhold, som i øvrigt behandles i lovforslaget. Foreningen vil finde det meget uheldigt, hvis folketetinget kort tid efter behandlingen af dette lovforslag skal behandle et nyt forslag, som lægger op til yderligere test og statslig styring af folkeskolens aktiviteter.

Det er ikke hensigtsmæssigt, at testene skal afholdes i perioden fra 1. april til skoleårets ophør. Det indebærer, at det vil være vanskeligt at følge op på testene i samme skoleår. Hvis testene skal indgå i den løbende evaluering, bør de tolkes og anvendes af lærere, som har kendskab til eleverne. Det vil vanskeliggøres, hvis der sker et lærerskift. Ifølge bemærkningerne påhviler det læreren at planlægge en opfølgning med eleven. Det har ikke meget mening i slutningen af et skoleår, hvor der ydermere kan blive tale om et lærerskift.

Testene i de syv fag er - bortset fra testen med fokus på læsning i 8. klasse - lagt på klassetrin, hvor der er trinmål i det pågældende fag. Hvis testene skal kunne bruges som et pædagogisk redskab af lærerne, bør det som nævnt være op til den enkelte skole og den enkelte lærer at vurdere, hvor i forløbet den enkelte test kan anvendes mest hensigtsmæssigt i forhold til den konkrete elev.

Forslagets bestemmelse om, at skolerne kan anvende testene frivilligt som en del af den løbende evaluering bør præciseres, så det tydeliggøres, at det er læreren, som frivilligt kan vælge at bruge testene i det omfang lærer og elev finder det hensigtsmæssigt i deres samarbejde om fastlæggelse af mål, der søges opfyldt jf. § 18, stk.4.

Det fremgår, at elever med særlige behov kan gennemføre testene på særlige vilkår – og at der bliver fremsat regler om elevers fritagelse fra deltagelse i testene. Det bør præciseres, at skolelederen har generel bemyndigelse til at fritage elever. Det vil blive problematisk, hvis det alene er de elever, der har svære handicaps, der kan fritages. Specialklasseelever har været gennem en skolepsykologisk undersøgelse, og der er lavet handlingsplaner for eleverne.

I Danmark har vi af mange gode grunde valgt at sammensætte klasserne ud fra elevernes alder og ikke deres standpunkt. Det betyder, at der i de fleste klasser er en faglig spredning på adskillige år. Derfor bør skolelederen kunne tillade, at en lærer overfor særligt dygtige eller særligt svage elever anvender en test, der svarer til elevens faglige niveau. Ifølge kravspecifikationen skal testene modsvarer behovet hos 90% af eleverne. Det indebærer, at testene ikke er tilpasset 2 – 3 elever i hver klasse. Selv om der bliver tale om adaptive test, dækker de således ikke over spredningen i de enkelte klasser.

Ad nr. 17 om fortrolighed

Foreningen finder det positivt, at forslaget indeholder bestemmelser om fortrolighed om testresultater. Det svækker dog fortroligheden, at formuleringerne i teksten er upræcise – og at så mange har adgang til oplysninger. Foreningen finder, at der bl.a. er behov for en præcisering af følgende sætning fra bemærkningerne til forslaget. ”Skoler, kommuner og Undervisningsministeriet m.fl. vil derfra kunne trække bl.a. resultaterne - opgjort på forskellige niveauer afhængig af opgavevaretagelsen”.

Det fremgår, at testene har karakter af et internt arbejdsredskab. Foreningen vil derfor anbefale, at det er skolelederen, som er ansvarlig for skolens virksomhed overfor skolebestyrelse og kommunalbestyrelse, der i fornødent omfang orienterer disse om skolens resultater. Foreninger ser i forhold til det beskrevne formål ikke noget behov for, at andre myndigheder mv. orienteres om resultaterne.

Foreningen undrer sig over bemærkningen om, at der ikke er taget stilling til, om der skal ske offentliggørelse af testresultaterne på landsplan. Grundlæggende vil en sådan offentliggørelse i forhold til det beskrevne formål med testene ikke give nogen mening.

Foreningen finder det uheldigt, at opgaverne er underlagt så stor fortrolighed. Testopgaverne vil have afsmittende effekt på undervisningen – og deres indhold og form må derfor kunne drøftes i fagkredse. Foreningen finder det nødvendigt for den demokratiske proces omkring skolen og dens undervisning, at det er muligt at drøfte de enkelte test og deres relevans i forhold til de fastlagte trinmål.

Vedr. folkeskolens afgangsprøver.

Generelle bemærkninger

Det er foreningens opfattelse, at det fortsat bør være frivilligt for eleverne at indstille sig til folkeskolens afgangsprøver efter 9.klasse. Erfaringerne har vist, at langt de fleste elever har indstillet sig til de frivillige afgangsprøver. Det fåtal, der ikke har benyttet sig af muligheden, har som hovedregel haft gode begrundelser for ikke at aflægge prøve. Når afgangsprøverne gøres obligatoriske, risikerer man, at de elever, der ikke kan opnå passende høje karakterer i prøvesituationerne, vil opleve nederlag, der ikke befordrer de enkelte elevers selvværd og som ikke tilskynder dem til senere hen at gennemføre en ungdomsuddannelse.

I bekendtgørelse nr. 737 af 14.juli 2005 blev det muligt at aflægge fællesprøve i fysik/kemi og biologi samti dig med, at man afskaffede muligheden for at eleverne kunne aflægge prøve i mindre grupper i disse fag samt i matematik. Ved lovforslaget ændres den netop udsendte bekendtgørelse igen, således at fællesprøven afskaffes fra 2007.

Det er foreningens opfattelse, at man også burde genindføre bestemmelser om mulighed for gruppeprøver ved afgangsprøverne i matematik, fysik/kemi og biologi, således at det fortsat er den enkelte skole/klasse, der selv vælger prøveformen. Foreningen finder det ikke godtgjort ved evalueringer eller andre undersøgelser, at gruppeprøver, der bl.a. afspejler elementer i den daglige

undervisning, ikke skulle give et retvisende billede af de enkelte elevers præstationer i forhold til ”Fælles Mål”.

Hidtil har det været muligt at vælge mellem individuel prøve og gruppeprøve i fagene fysik/kemi og matematik. Erfaringerne herfra har været entydigt positive.

Specifikke bemærkninger

Ad nr. 11

Ifølge lovforslagets § 14 gøres faget kristendomskundskab til obligatorisk prøvefag. Da det imidlertid fortsat er muligt at blive fritaget for faget, skal foreningen foreslå, at det eksplicit fremgår af lovens bemærkninger, at undervisningsministeriet ved udtrækning af prøvefag til afgangsprøverne samtidig udtrækker et erstatningsfag, såfremt kristendomskundskab udtrækkes som prøvefag. Det samme gælder for tilbudsfagene tysk og fransk.

I forslaget § 14, stk. 2 er det nævnt, at ”hver elev skal aflægge 2 prøver i faget dansk samt 1 prøve i hver af fagene matematik, engelsk og fysik/kemi. Lovforslaget angiver efter foreningens opfattelse således, at der er tale om en skriftlig prøve i engelsk og fysik/kemi. Danmarks Lærerforening finder, at det er langt mere relevant og i overensstemmelse med den daglige temaorienterede undervisning, at der afholdes mundtlige afgangsprøver i de to nævnte fag. Foreningen skal foreslå, at de to nævnte fag ikke indgår i opstillingen af de fag, hvori der foretages udtrækning, jfr. stk. 2. Derved styrkes muligheden for, at de øvrige fag repræsenteres ved afgangsprøverne.

./. Der henvises i øvrigt til vedlagte skrivelse til Undervisningsministeriet fra Danmarks Fysik- og kemilærerforening

Fra den praktisk/musiske fagblok medtages alene håndarbejde, sløjd og hjemkundskab som værende fag, som eleverne frit vil kunne vælge at aflægge prøve i, jfr. forslaget § 14, stk.3. det er foreningens opfattelse, at de kreative og praktisk/musiske fag udgør en meget vigtig del af den danske uddannelseskultur. Et synspunkt som det danske erhvervsliv ved adskillige lejligheder har erklæret sig enig i. Og særligt i folkeskolen bør disse fagområder vægtes stærkt for derved at være med til at øge elevernes udbytte af den øvrige undervisning.

Hvis formålet med at indføre obligatoriske prøver i folkeskolen bl.a. skulle være at øge fagligheden i folkeskolen, skal foreningen derfor foreslå, at fagene billedkunst og musik også gøres til frivillige prøvefag på linie med håndarbejde, sløjd og hjemkundskab og derfor tilføjes § 14, stk. 3. Når fagene gøres frivillige, vil de enkelte elever i samarbejde med forældrene også selv kunne afgøre, om de finder det relevant at indstille sig til prøve. Men muligheden bør være der.

Afslutningsvis vil Danmarks Lærerforening ikke undlade endnu engang at udtrykke utilfredshed med den korte tidsfrist for indsendelse af hørings svar i forbindelse med ændringer af folkeskolens regelgrundlag, som Undervisningsministeriet giver høringsparterne. For foreningen er det et vigtigt led i den demokratiske proces, at der i forbindelse med lovgivning gives interessenterne rimelig tid til behandling af lovforslag, udarbejdelse af kommentarer m.v. forud for den endelige beslutning i folketinget.

Det skal samtidig bemærkes, at foreningen endnu engang modtager høringsmateriale vedr. folkeskolen i begyndelsen af en skoleferie, hvis placering fremgår af Undervisningsministeriets vejledende ferieplan. Foreningen finder, at det burde kunne gøres mere hensigtsmæssigt uden dermed at forsinke det videre arbejde med bestemmelserne.

Venlig hilsen

Anders Bondo Christensen

Leif Helstrup

- ./.
- Vedlagt høringssvar fra Danmarks Matematiklærerforening
- Vedlagt høringsskrivelse fra Danmarks Fysik- og Kemilærerforening